

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Alia difficultas expeditur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

tionem, quam quoad exercitium determinetur A
& moveatur ?

§. I.

Prima difficultas resolvitur.

2 **D**ico primò : Voluntatem moveri quoad
specificationem ab intellectu ; non quod
ipse formaliter specificet actus voluntatis, sed
quia applicat, & proponit ei id quo tam ipsa
quàm ejus actus specificantur formaliter.

Conclusio sic explicata est Divi Thomæ art.
1. & communis inter Theologos, potestque fa-
cile suaderi. Motivum voluntatis quoad speci-
ficationem est illud quod determinat voluntatem
ad unum specie actum, potius quàm ad alium :
Sed intellectus determinat, modo in conclusio-
ne posito, voluntatem ad actum unius speciei,
potius quàm alterius: Ergo illam movet quoad
specificationem. Minor probatur: Voluntas non
elicit hunc specie actum potius quàm alium,
nisi quia tendit in hoc potius objectum quàm in
aliud: Sed quod tendit in hoc potius objectum
quàm in aliud, habet ab intellectu, istud potius
objectum quàm aliud proponente: Ergo intel-
lectus proponendo voluntati objectum, illam
movet & objectivè determinat, ut eliciat hunc
specie actum potius quàm alium.

Dico secundò: Voluntatem moveri etiam
ab appetitu quoad specificationem, non directè
& immediatè, sed indirectè & mediatè. Ita D.
Thomas art. 2.

3 **P**robatur: Ex affectu seu passione appetitus
sensitivi homo disponitur, ut objectum intelle-
ctui appareat conveniens aut disconveniens:
nam ut ait Philosophus 3. Ethic. *Qualis unusquis-
que est, talis finis videtur ei*, id est, juxta modum
quo aliquis est dispositus, judicat objectum ef-
fecte conveniens vel disconveniens: Cùm ergo
objectum determinet voluntatem ad unum spe-
cie actum potius quàm ad alium, appetitus, me-
diatè saltem & indirectè (mediate scilicet ju-
dicio intellectus, cui objectum sub ratione
convenientis aut disconvenientis representat)
voluntatem quoad specificationem movere po-
test. Quod ut magis declaretur:

4 **O**bservandum est, quod dum aliquid conve-
niens aut disconveniens apprehenditur per sen-
sus externos, & per phantasia (cujus notitiâ
regulatur appetitus sensitivus) exurgit in ipso
appetitu vehemens motus prosecutionis aut
fugæ, cum quadam corporis alteratione, &
rursus totum hoc representatur in phantasia;
phantasma autem virtute intellectus agentis
moveri intellectum possibilem, imprimendo ei
horum omnium representationem, ex qua in-
tellectus possibilem, convertendo se ad prædictum
phantasma, illa apprehendit, & exhibet vo-
luntati; voluntas autem prorumpit in actum
prosecutionis aut fugæ, proportionatum motu
appetitus sensitivi, si succumbat; aut
disproportionatum, si resistat.

5 **E**x quo intelliges unum valde notabile, scilicet
vehementiam motionis appetitus sensitivi
oriri ex eo quod versetur immediatè circa sin-
gularia, & tangentia sensus. Cùm enim singula-
ria, & sensibus conjuncta, sint in statu existendi,
& habendi omnes circumstantias, in quo solum
statu possunt acquiri; idèò efficacius moventur,
quàm res in communi considerata, & à sensibus

remota. Et ob hanc etiam rationem magis tra-
himur ad res materiales & sensibiles, quàm ad
imateriales & divinas: quia scilicet istæ sunt
magis à sensibus remotæ, quàm illæ.

§. II.

Alia difficultas expeditur.

Dico tertio: Voluntatem movere quoad
exercitium omnes alias potentias, exceptis
potentiis animæ vegetativæ. Ita S. Doctor hic
art. 1. & 1. p. quæst. 82. art. 4. ubi sic discuit:
In omnibus potentiis activis ordinatis, illa potentia,
B qua respicit finem universalem, movet potentias que
respiciunt fines particulares. Et hoc apparet tam in
naturalibus, quàm in politicis. Culum enim, quod agit
ad universalem conservationem generabilium, movet
omnia inferiora, quorum unumquodque agit ad con-
servationem propria speciei, vel etiam individui. Rex
etiam, quia intendit bonum commune totius regni,
movet per suum imperium singulos præpositos civita-
tum, qui singulis civitatibus curam regiminis impen-
dunt. Objectum autem voluntatis est bonum & finis
communis: qualibet autem potentia comparatur ad al-
iquid bonum proprium sibi conveniens, sicut visus ad
perceptionem coloris, intellectus ad cognitionem veri.
Et ideo voluntas per modum agentis movet omnes ani-
ma potentias ad suos actus, præter vires naturales ve-
getativæ partis, que nostro arbitrio non subduntur.
C Quibus verbis utramque partem conclusionis
luculenter docuit ac probavit.

Sed quæres, an voluntas potentias inferiores
ad suos actus moveat & applicet, ex vi natura-
lis sympathiæ & colligationis quam habet cum
ipsis, absque impressione alicujus realis, & sine
physica potentiarum inferiorum mutatione;
vel in hac applicatione & motione aliquid reale
& physicum eis imprimat, quod realiter & phy-
sicè illas immutat?

Respondeo, utramque opinionem esse proba-
bilem, licet secunda videatur probabilior, &
menti S. Thomæ conformior: nam in tra qua. 16.
art. 1. de potentiis voluntati inferioribus ait:
Comparantur ad voluntatem, à qua applicantur ad-
D gendum, sicut instrumenta ad principale agens. Et 1. p.
qu. 82. art. 4. citato, asserit voluntatem movere
intellectum, & omnes vires animæ, sicut alterans
moveri alteratum, & impellens moveri impulsam: Sed
principale agens, quando moveri instrumentum,
aliquid reale ei imprimat, & alterans alteratum ac
impellens impulsio: Ergo ex D. Thomæ voluntas
movendo & applicando potentias inferiores ad
suos actus, eis imprimat aliquid reale prævium
ad earum operationes, sive illud sit motio vir-
tuosa, sive virtus, aut qualitas fluens & transiens.
Quamvis enim actio voluntatis sit formaliter
immanens, virtualiter tamen potest esse tran-
siciens, & habere duplicem terminum seu effe-
ctum; unum in seipso, qui est pondus quoddam
in objectum quod prosequitur; & alium extra
se in potentias quas movet, qui est quædam mo-
tio seu impulsus, aut vis aliqua fluens & tran-
siciens, quæ ad agendum applicantur, & reducuntur
de potentia in actum: non enim repugnat
ab eadem potentia plures attingi effectus ordi-
ne quodam.

Adde quod sympathia solum deseruit in po-
tentias, quæ sic subordinantur, quod una non
possit resistere alteri; ubi enim datur resisten-
tia, non vincitur nisi immutando & movendo: Sed

Sed alia potentia interdum resistunt motioni & applicationi voluntatis, ut patet in intellectu, qui interdum non sinit se applicari à voluntate ad considerationem alicujus objecti, sed ipsa invita & renitente ad alia distrahitur: Ergo signū est potentias animæ non moveri à voluntate, ratione sympathiæ & colligationis, sed per aliquid eis realiter à voluntate impressum, cujus impulsus aliquando superatur à resistantia illarum potentiarum.

Non est etiam omittendum, ex motione & applicatione voluntatis redundare in potentias inferiores quandam perfectionem intrinsecam, aliquam scilicet modum liberatis, quem non habent, si non moventur ab illa; ex quo fit quod appetitus inferior sit subiectum virtutum moralium infusarum, ut in tractatu de virtutibus ostendimus: difficile autem id potest intelligi & explicari, nisi admittatur aliquid reale in potentis inferioribus, ex motione & applicatione voluntatis derivatum, quò eleventur ad operationem; propriam virtutem specificam antecedentem: Ergo voluntas potentias inferiores movet & applicat ad suos actus, per impressionem alicujus virtutis aut impulsus, & non ex vi solius naturalis sympathiæ & colligationis quam habet cum illis, ex eo quòd in eadem anima conjungantur & radiceantur.

Dico ultimò: Voluntas non solum alias potentias, sed etiam seipsam movet quoad exercitium. Est etiam D. Thomæ art. 3. hujus questionis.

Probat in argumento *sed contra*: quia voluntas est domina sui actus, & in ipsa est velle & non velle. In corpore probat hoc discursu: Ita se habet finis in appetitibus, sicut principium in intelligibilibus: Sed intellectus per hoc quod cognoscit principium, reducit seipsum de potentiam actum, & movet seipsum ad cognoscendas conclusiones: Ergo similiter voluntas ex eo quod vult finem, reducit seipsam & movet ad volendum ea quæ sunt ad finem.

Dices: Si voluntas moveret seipsam, esset in continuo motu: Sed hoc est falsum: Ergo & D. Thomæ probatur sequela: Nam mobile movetur ad præsentiam sui moventis: Sed voluntas est semper sibi præsens: Ergo si moveat se, semper movebitur.

Respondeo, negando sequelam. Ad probationem dico cum D. Thomæ hic in resp. ad 2. quod voluntas non est semper sibi præsens in ratione motivi: quia non semper adest actualis volitio, per quam seipsam movet ad electionem mediocritatis. An verò ad primam etiam volitionem finis se moveat, dicemus articulo sequenti.

ARTICULVS II.

An in prima volitione finis voluntas seipsam moveat?

§. I.

Quibusdam præmissis difficultas proponitur.

NOTANDUM primò: Volitionem finis posse dici primam, vel simpliciter & respectu totius vitæ, quam scilicet homo elicit dum primò pervenit ad usum rationis; vel solum secundum quid, & in aliquo ordine seu negotio; quam nimirum in aliquo negotio tractando a-

liquis primò habet, ut dum quis incipit velle sanari, aut bellum gerere, vel ingredi religionem: & hæc intentio aliquando habet connectionem cum aliis actibus antecedentibus: interdum verò nullum supponit actum priorem, cum quo formaliter aut virtualiter connectatur.

Notandum secundò: Duobus modis posse intelligi, voluntatem se movere in finem: Primò largè & commaniter, per hoc scilicet quod producit actum tendentem in finem; quòd contingit, cum regulatur per cognitionem finis, formaliter à finis est. Secundò strictè & propriè, cum nimirum non solum producit actum tendentem in finem, sed etiam per actum præcedentem se applicat ad illum. Et de hac motione loquimur in præsentibus, non verò de alia; cum certum sit in prima intentione finis voluntatem dirigi à cognitione finis, & tendere in illum formaliter quæ talis est. Unde

Notandum tertio: Aliud esse in actibus voluntatis, liberè elicere actum, & aliud deliberatè se habere ad illum. Nam ad liberè elicendum actum, sufficit quod voluntas illum eliciat cum dominio & indifferentia, saltem in exercitio, ita quod nec ex meritis objecti, nec ex aliqua causa effectivè influente, aut iudicio proponente necessitetur ad unum. Ad hoc autem ut deliberatè procedat, oportet quod fiat ex consilio & deliberatione rationis, & quod voluntas ex aliquo priori actu se reducat in alium. His præmissis,

Dux se offerunt difficultates breviter hæc discutienda. Prima est, an homo in prima intentione finis, quam habet initio vitæ moralis, dum primò pervenit ad usum rationis, per consilium & deliberationem rationis se moveat, vel ad illam à Deo specialiter moveatur & applicetur? Secunda, an voluntas indigeat hac speciali motione & applicatione Dei, nedum initio vitæ, quantum ad primum actum simpliciter, sed etiam pro omni primo actu, seu negotio quod homo de novo incipit.

Ratio dubitandi pro una parte est, quia si solum pro primo actu totius vitæ Deus debet movere in actu suo voluntatem, ruit fundamentum quò D. Thomas hic art. 4. probat necesse esse voluntatè moveri ab aliquo exteriori principio: scilicet quia cum voluntas non semper sit in actu, sed quandoque in actu, quandoque in potentia, non potest semper seipsam reducere de potentia in actum, sed necesse est ponere quod in primum actum moveatur & applicetur ab aliquo exteriori movente. Hic autem discursus procedit in quolibet primo actu & negotio quod homo incipit: nam sicut ad primum actum simpliciter, non supponitur in voluntate aliquid ex quo se moveat, ita nec in primo actu cujuslibet negotii: Ergo nedum in primò actu simpliciter, & initio vitæ, sed etiam in quolibet negotio, debet specialiter à Deo moveri.

Nec valet respondere, ad primum actum cujuslibet negotii præsupponi primum actum circa finem simpliciter ultimū, ex quo possit voluntas se applicare ad finem particularem in hoc particulari negotio. Non valet, inquam, quia finis particularis interdum est contrarius fini ultimo simpliciter, cujus intentio præexistit, ut contingit quando aliquis primò se convertit ad Deum, postea verò fertur in aliquem finem malum particularem, aut è contra: Ergo tunc saltè non potest dici quod voluntas se moveat ex præ-